

היום נלמד בעזרת ה':

סוטה דף כא

למדנו במשנתנו - ויש זכות תולה שלוש שנים כו':

הגמרא מבררת איזו זכות מגינה עליה כל כך:

אי אפשר לומר שמדובר שהיא עסקה בתורה וזכות התורה מגינה עליה, שהרי היא לא מְצָוָה על כך ואין שכרה גדול כמי שמְצָוָה ועושה.

ואם תאמר שמדובר בזכות של מצווה, וכי זכות המצווה מגינה עד כדי כך? והרי למדנו בכרייתא שאין זכות המצווה מגינה כל כך.

"**וְהַקִּיצוֹת הֵיא תְשִׁיחָךְ**" **לעתיד לבא:** כלומר שהתורה תליץ בעדך זכות בתחיית המתים.

פחיתים: בורות.

נזדמנה לו אבוקה של אור: כלומר שאם זכה לקיים מצווה הרי הוא ניצל ממוקצת פורענויות.

כיון שעלה עמוד השחר: כלומר שאם זכה לתורה הרי הוא ניצל מן החטא ומן הייסורים. **אבל עדיין אינו יודע באיזה דרך מהלך:** כלומר שמא היצר הרע יגרום לו לבטל תורה ותחזור עליו הפורענות.

הגיע לפרשת דרכים: ושם הוא מכיר את הדרך ויודע להיכן לפנות, ניצול מהכל. כלומר כשהגיע יום המיתה ולא פרש מהתורה עד יום מותו הרי הוא ניצול מכולם.

דבר אחר, עבירה מככה מצווה וכו': שכר מצווה, אבל אין עבירה מככה תורה, שאם עסק בתורה לפני שעשה עבירה אין העבירה מככה את שכר תורתו. מוכת שמצווה לא מגינה כל כך.

(המשך בדף הבא ↓)

יוצא לאור ע"י:

"אור הספר התורני" הוצאה לאור

052-7628377

להצטרפות:

mabatladaf18@gmail.com

052-342-4473

אמר רב יוסף: באמת זכות המצווה תולה לסוטה, והברייתא דיברה בעניין הצלה מן החטא, שבשעה שעוסק במצווה היא מגינה עליו מן היצר הרע שלא יכשיל אותו בחטא ומן הייסורים, ולאחר שגמר לעשות את המצווה ואינו עוסק בה היא אמנם מגינה עליו מן הפורענות אבל לא מצילה אותו מן החטא, אבל התורה מגינה עליו מהייסורים ומן החטא בין בשעה שעוסק בה ובין בשעה שאינו עוסק בה.

קושיא: מתקיף לה רבה רבא: אם התורה מגינה מן החטא בין בשעה שעוסק בה ובין בשעה שאינו עוסק בה, מדוע היא לא הגינה על דואג ואחיתופל שעסקו בתורה והיצר הרע החטיא אותם ונעשו רשעים גמורים שאין להם חלק לעולם הבא?

אלא אמר רבא: לכן אומר רבא שהתורה מגינה מהייסורים ומן החטא רק בשעה שעוסק בה, אבל בשעה שלא עוסק בה היא מגינה רק מן הייסורים אבל לא מן החטא, ואילו מצווה בין בשעה שעוסק בה ובין בשעה שאינו עוסק בה מגינה רק מן הייסורים ולא מן החטא.

רבינא אמר: באמת זכות התורה תולה לסוטה, ומה ששאלנו שהרי היא לא מְצַוָּה על כך ואין שכרה גדול כמי שְׁמַצְוָה ועושה, זו לא קושיא, לפי שלא מדובר שיש לה זכות של לימוד תורה אלא יש לה את הזכות שהיא משקיעה בילדים שלה ובבעלה שילמדו תורה. **הגמרא מבארת:**

באגרא דמקרין ומתניין בנייהו: בשכר שטורחות בילדים שלהן להביאם לבית הספר לקרוא מקרא ולשנות משנה. **ונטרן להו לגברייהו עד דאתו מבי מדרשא:** ובשכר שממתינות לבעליהן שיוצאים לעיר אחרת ללמוד תורה. **מי לא פלגאן בהדייהו?! האם אינן חולקות שכר עם בניהן ובעליהן בעבור זה? בוודאי שכן! וזכות זו תולה לה.**

הגמ' חוזרת לבאר את הברייתא לעיל:

מאי פרשת דרכים? מובן ש'אבוקה' זו מצווה ו'עמוד השחר' זו תורה כפי שהתבאר לעיל, אבל מה זה 'פרשת דרכים'?

לדעת רב חסדא - הכוונה לתלמיד חכם ביום מותו שיודע על עצמו שלא פרק מעליו עול תורה. **לדעת רב נחמן בר יצחק** - הכוונה לתלמיד חכם שלאחר שזכה לתורה זכה גם ליראת חטא, ובכך הוא ניצל מהכלל, לפי שהתורה מלמדת אותו את המצוות ואת הדברים האסורים, ויראת חטא מונעת ממנו מלרדוף אחר היצר הרע.

לדעת מר זוטרא - כך מתפרשת הברייתא - עלה עמוד השחר ניצול מן החיה וכו' כלומר שאם זכה לתורה ניצל מיצר הרע ומחטא, ועדיין אינו יודע באיזה דרך ללכת, כלומר האם יזכה שיסיעוהו מן השמים שיתקבלו דבריו בין חבריו להורות כהלכה וכמשפט, כשהגיע לפרשת דרכים ניצול מכולם, כלומר שאם אכן זכה להורות כהלכה וכמשפט ניצול מכולם.

למדנו בברייתא לעיל - ד"א עבירה מכבה מצווה ואין עבירה מכבה תורה שנאמר וכו':

א"ר יוסף: רבי מנחם בר יוסי (בברייתא לעיל) דרש את הפסוק הזה (- "מִיָּם רַבִּים לֹא יִכְלוּ לְכַבּוֹת אֶת הָאֱהָבָה וְנִהְרֹת לֹא יִשְׁטְפוּהָ, אִם יִתֵּן אִישׁ אֶת כָּל הוֹן בֵּיתוֹ בְּאֱהָבָה בּוֹז יְבוֹזוּ לוֹ") כנתינתו מסיני, ואילו היו דואג ואחיתופל דורשים גם הם את הפסוק כך, הם לא היו רודפים אחרי דוד, שהם היו אומרים על דוד "לֹא־אִמַּר אֲלֵהִים עֲזָבוּ רִדְפוּ וְתַפְשׂוּהוּ כִּי אֵין מִצִּיל", כלומר שה' עזבו כי הוא בא על אשת איש (- במעשה בת-שבע, אמנם באמת דוד לא חטא באשת איש) שנאמר "וְלֹא יִרְאֶה קָרַב עָרוֹת דָּבָר וְנִשָּׁב מֵאֲחֵרָיו" (- ה' עוזב את מי שיש בו ערוות דבר) ואנו לא נענש על כך שאנו רודפים אותו, כי אין לו זכות שתציל אותו לפי שהעבירה כיבתה את זכויותיו. והם אינם יודעים שאמנם עבירה מכבה מצווה אבל אינה מכבה תורה, וה' לא עזב את דוד בזכות תורתו.

הגמרא דורשת את החלק השני של הפסוק - "אִם יִתֵּן אִישׁ אֶת כָּל הוֹן בֵּיתוֹ בְּאֱהָבָה בּוֹז יְבוֹזוּ לוֹ":

מאי "בוז יבזו לו"? ... לא כשמעון אחי עזריה וכו': עזריה היה אחיו של התנא שמעון, והיה עזריה עוסק במסחר ומפרנס את שמעון אחיו כדי לחלוק עמו בשכר לימוד התורה, ולא עליו אמר הפסוק "בוז יבזו לו" שהרי שמעון עסק בתורה בזכותו. וכן הפסוק לא נאמר על בית הנשיא שתמכו ברבי יוחנן שיעסק בתורה.

אלא כהלל ושבנא: שהיו אחים, הלל עסק בתורה מתוך עוני גדול ושבנא אחיו עסק במסחר, לבסוף בא שבנא להלל ואמר לו 'בא תשתתף עמי בנכסים שלי ואתחלק אתך בשכר תורתך', יצאה בת-קול ואמרה "אִם יִתֵּן אִישׁ אֶת כָּל הוֹן בֵּיתוֹ בְּאֱהָבָה בּוֹז יְבוֹזוּ לוֹ", לפי שהוא לא בא בהתחלה לעזור לאחיו הלל שהיה עני מאוד, וכיון שבא רק לבסוף לא יתחלק עמו בשכר תורתו.

תיפלות סלקא דעתך? וכי תעלה על דעתך שהתורה היא 'תיפלות' (= דברים תפלים ושטויות)?

הגמרא מתרצת: כוונת רבי אליעזר כאילו מלמדה תיפלות'. ורבי אבהו מסביר משום שהתורה מכניסה חכמה באדם, ועם החכמה נכנסת גם הערמומיות והתחכום. ולכן אישה שלומדת תורה עלולה בעקבות כך לעבור עבירות בסתר. (והחשש הוא זוקא בנשים ש'דעתן קלה' ולא בגברים - מהרש"א).

ורבנן: כלומר בן עזאי החולק על רבי אליעזר וסובר שחייב אדם ללמד את ביתו תורה, היאך הוא יפרש את הפסוק 'אני חכמה'?

במי שמעמיד עצמו ערום עליהם: כלומר הוא פורש מכל עסקיו ועוסק רק בתורה.

רוצה אשה בקב ותפלות עימו: היא מעדיפה קצת פרנסה והרבה חיי אישות עם בעלה, ולא הרבה פרנסה ובעל רחוק מהבית. ולכן אין טוב לה ללמוד תורה כי התורה מלמדת את האדם למעט בתאוות (לק"ה).

כגון דקטבעה איתתא: אישה טובעת בנהר ו'החסיד השוטה' לא רוצה להסתכל עליה ולהציל אותה והיא טובעת.

זה המטעים דבריו לדיין: מכיון שהוא כבר סיפר לדיין בהתחלה את הצד שלו לפני שהגיע חברו, נכנסה ללב הדיין ההסתכלות בזכותו, וקשה לו אחר כך להסתכל על התמונה בצורה הפוכה.

זה הנותן דינר לעני: אדם שאין לו מאתיים זוז מתפרנס מהצדקה ומלקט שכחה ופאה. עני שחסר לו אפילו זוז אחד מהמאתיים, יכול לקבל בבת אחת אפילו אלף זוז. ל'רשע הערום' יש שדה שיש בה לקט שכחה ופאה, והוא מעוניין שקרוביו העניים יקחו אותם ולא העני הזה שחסר לו זוז אחד (= דינר), ולכן הוא נותן לו את הזוז הזה ובכך העני מפסיד את נטילת הלקט (שהיה יכול ליטול בבת אחת כמות מרובה).

אפילו אלף: נותנים לו אלף זוז בבת אחת - יכול ליטול את כל האלף כאמור.

המשיא עצה למכור בנכסים מועטים: האב שמת והשאיר נכסים מרובים - הבנים יורשים אותם (כדין תורה) והם צריכים לפרנס את הבנות (מתקנת חכמים). אבל אם הוא השאיר רק מעט נכסים - תיקנו חכמים שהבנות יקבלו את הנכסים והבנים

יחזרו על הפתחים (= יקבצו נדבות). אמנם הדין הוא שאם היתומים הקדימו ומכרו את הנכסים המועטים לפני שהספיקו הבנות לבוא לבית דין ולקבל מהבית דין את הנכסים - מכירתם קיימת.

אדם שנותן עיצה לבנים למכור את הנכסים הוא 'רשע ערום' כי הוא עובר על דעתם של חכמים שרצו שהבנות יקבלו את הנכסים (מהרש"א).

נכסי לך ואחריו לפלוני: אדם הנותן קרקע במתנה לחבירו, ומתנה עימו שלאחר מותו של החבר תעבור המתנה לאדם אחר. לדעת רבי כוונת הנותן לתת לראשון רק את אכילת הפירות ולא את גוף הקרקע, ואילו את גוף הקרקע הוא נותן לשני. ולכן לאחר מות הראשון, השני מוציא את הקרקע מיד הלקוחות. אבל לדעת רשב"ג כוונת הנותן לתת לראשון גם את גוף הקרקע, והתנאי שעשה איתו הוא שמה שישאר לאחר מותו יקבל השני, ולכן אם מכר הראשון את הקרקע וגם אכל את כל הרווחים שהרויח ממנה - לא נשאר לשני כלום.

לדעת רשב"ג המייעץ לראשון למכור את גוף הקרקע הוא 'רשע ערום', כי הוא עובר על דעת הנותן שמעונין שהמתנה תעבור לאחר מכן לשני.

המכריע אחרים באורחותיו: אדם שאין תוכו ככרו האומר לאחרים 'לכו בדרכי ותנהגו כמותי' וזאת בכדי שלא יבחינו בתועבותיו.

המיקל לעצמו ומחמיר לאחרים: ממה נפשך: או שהוא מיקל לעצמו שלא כדין, או שהוא מחמיר לאחרים שלא כדין.

ולא שימש תלמידי חכמים: אדם שלא לומד גמרא אינו ידוע את טעמי המשניות ואת החילוקים שיש בדינים הכתובים בהם, ואין ללמוד ממנו הלכות, ולכן הוא 'רשע'. ומכיון שהוא שונה את משניותיו בקול, סבורים האנשים שהוא תלמיד חכם היודע ומבין גם את טעמי המשניות ונוהגים בו כבוד שאינו מגיע לו, ולכן הוא 'ערום'.